

Smittnytt Sörmland

Innehåll

- Nya medarbetare och tack för en enorm insats
- Covid-19 och andra luftvägssmittor
- Klamydia och Gonorré
- Mpox (tidigare apkoppor)
- Kolera
- TBE
- Mycobacterium marinum
- Nya vaccinationsrekommendationer
- HIV, STI och sexuell hälsa och rättigheter
- Vårdhygien
- Antal anmälda sjukdomsfall enligt smittskyddslagen i Sörmland 2022

Nya medarbetare och tack för en enorm insats

Den 1 februari tillträdde Malin Enarsson som smittskyddsläkare i Sörmland efter Signar Mäkitalo. Signar är fortfarande timanställd som biträdande smittskyddsläkare under 2023. Vi vill tacka Signar för den enorma insats han gjort under de 2,5 år som han tjänstgjort som smittskyddsläkare i Sörmland, särskilt med tanke på den höga arbetsbelastning som covidpandemin inneburit. Vi önskar Signar all lycka på andra äventyr framöver!

Malin Enarsson har arbetat som biträdande smittskyddsläkare under hösten 2022 och har även arbetat som infektionsläkare på Mälarsjukhuset under 20 år. Hon ser framemot att få fortsätta det viktiga arbetet efter Signar med att övervaka och förebygga smittsamma sjukdomar för invånarna i Sörmland. Förhoppningsvis finns möjlighet att framöver fokusera mer på det smittskyddsarbete som fått stå tillbaka sista åren pga. covidpandemin.

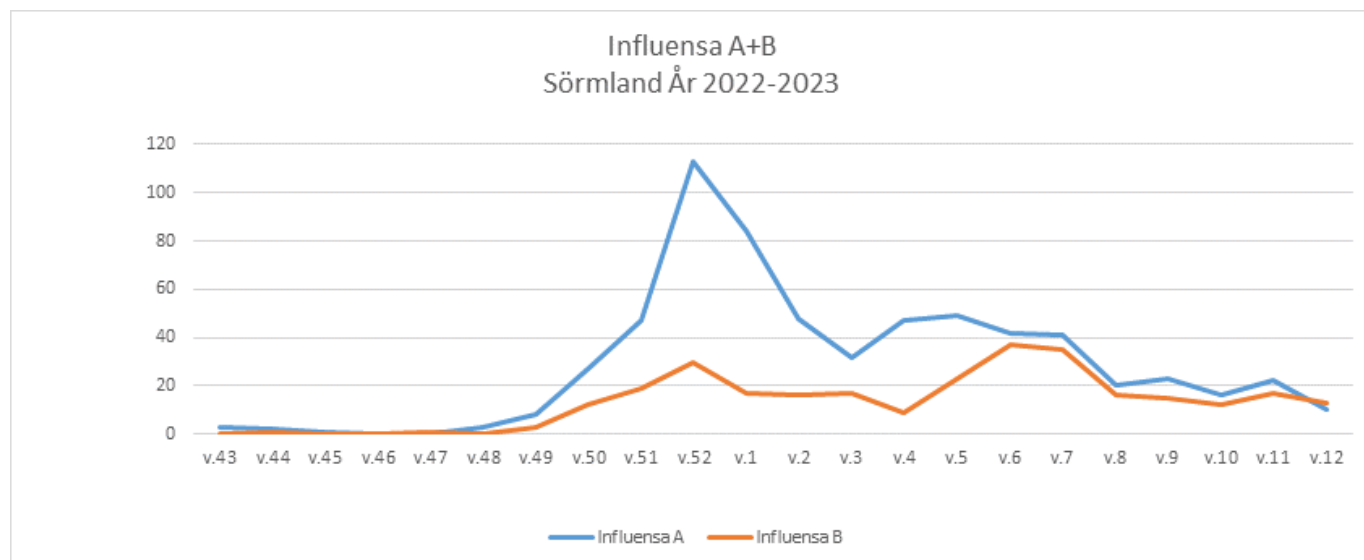
Enheten har också fått en ny hygiensjuksköterska.

”Jag heter Alexandra Lundberg och är ny hygiensjuksköterska. Jag började min tjänst i januari och börjar så smått komma in i arbetet. Det är mycket att lära sig och sätta sig in i. Vårdhygien är ett spännande område att arbeta inom med många utmaningar och man får verkligen tänka. Hittills trivs jag väldigt bra. Jag kommer närmast från barnkliniken där jag arbetade som barnkardiologsjuksköterska samt på barndagvården. Innan dess arbetade jag på Hjärtintensiven på Mälarsjukhuset. Jag är väldigt glad över att ha blivit så väl mottagen av alla kollegor på Smittskydd/Vårdhygien och ser fram mot att få fortsätta lära mig mer om de vårdhygieniska aspekterna och förmedla dessa vidare till medarbetare runt om i regionen och kommunerna.”

Covid-19 och andra luftvägssmittor

Under slutet av hösten 2022 såg vi en hög smittspridning av inte bara covid-19, utan även andra luftvägsvirus som influensa och RS-virus med hög belastning på vården. Att flera luftvägsinfektioner sprids samtidigt är ovanligt och troligen en följd av att fler individer än vanligt var mottagliga efter en låg

smittspridning under pandemin på grund av restriktionerna. Covid-19 liknar nu mer andra luftvägsvirus, både med säsongsvariation men även då majoriteten av invånarna inte längre blir svårt sjuka av covid-19. Covid-19 kan dock fortfarande drabba framför allt de äldsta hårt och då de också får ett sämre skydd av vaccination rekommenderas personer över 80 år och boende på särskilda boenden för äldre att fylla på sitt covid-vaccinationsskydd med både en vår- och en höstdos under 2023. Även personer över 50 år och personer över 18 år som ingår i en riskgrupp för svår covid-19 rekommenderas att ta en påfyllnadsdos vaccin mot covid-19 hösten 2023 inför nästa vintersäsong.

Klamydia och Gonorré

Upphörda restriktioner och återgången till en normal livsstil med bl.a. ökat resande har lett till att många andra smittor nu är tillbaka på prepandemisk nivå. Exempelvis gäller det sexuellt överförbara infektioner, såsom gonorré. Vi ser en lokal spridning i vår region av gonorré med 45 fall år 2022, varav majoriteten av fallen i åldern 20-29 år. Regionen erbjuder numera hemtestning för både klamydia och gonorré i egen regi.

Klamydia och Gonorrétest via 1177 [1177.se självttest för klamydia och gonorré](https://www.1177.se/sjaltvtest-for-klamydia-och-gonorre)

Nu kan alla som har fyllt 15 år och är folkbokförda i Sörmland beställa självttest för klamydia och gonorré via 1177. Personen loggar in med bank-id och beställer provet via 1177. Provet återsänds fraktfritt till Unilabs Eskilstuna, som analyserar provet. Personen erhåller svar via 1177.se e-tjänster. Personen söker själv vård för behandling och blir kontaktad för smittspårning vid positivt klamydiasvar. Vid positivt gonorrésvar kontaktar vården personen för behandling och smittspårning. Tjänsten var tidigare upphandlad av externt företag, men sedan 1 december 2022 ombesörjer Regionen själva hanteringen av självttester.

Mpox (tidigare apkoppor)

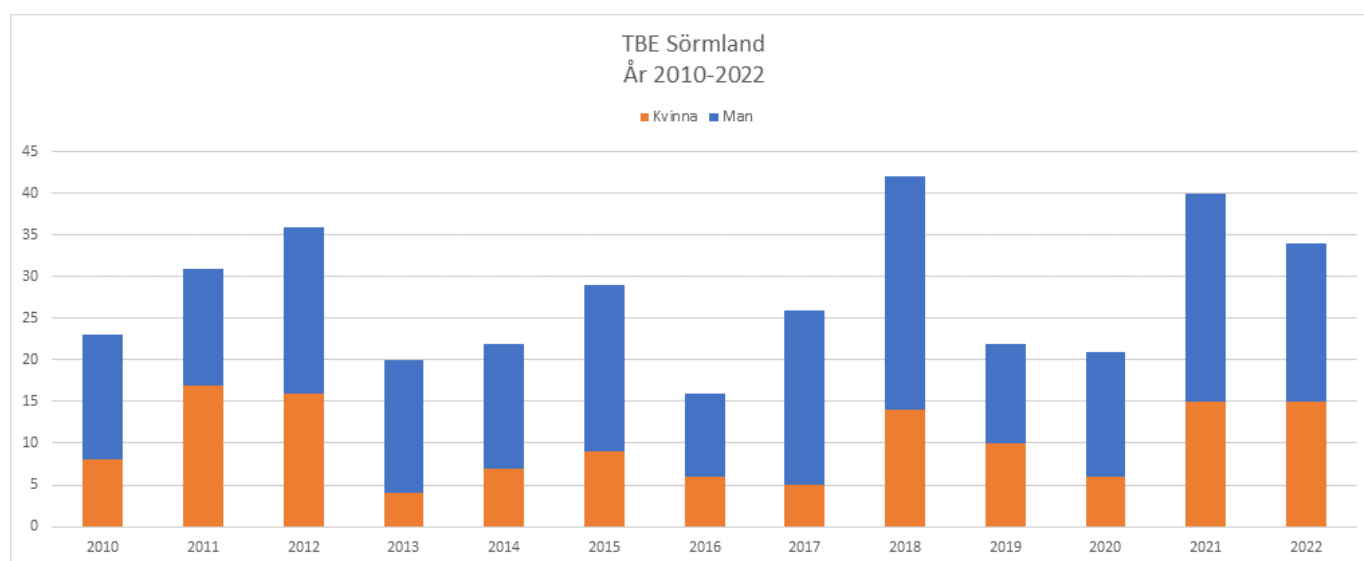
Virussjukdomen mpox (tidigare apkoppor), som tidigare varit en ovanlig tropisk zoonos, sågs med ett nytt spridningsmönster under 2022. Infektionen började i slutet av våren 2022 snabbt spridas globalt som en sexuellt överförbar sjukdom, framför allt hos män som har sex med män. I Sverige upptäcktes drygt 250 fall, fr a i Stockholmsområdet, under 2022 och hittills har inget fall upptäckts i Sörmland. Tack vara ändrat beteende i riskgruppen och vaccination har nu fallen minskat betydligt både i Sverige och globalt. Fortfarande rekommenderas förebyggande vaccin till personer i riskgrupp, vilket erbjuds kostnadsfritt via Infektionsmottagningen MSE.

Kolera

Under förra året hade vi ett fall med kolera i Sörmland, vilket är en mycket ovanlig sjukdom i Sverige. Fallet var smittad utomlands.

TBE

Under 2022 anmäldes 34 fall med TBE i Sörmland. TBE-viruset finns i hela länet och vi har sett en långsamt successiv ökning av antal fall under åren. Fallen ses från maj ända fram till december, när fästingarna är aktiva. TBE-virus finns numera i princip i hela Sverige söder om Dalälven inkl. Gävleborg. Alla som vistas utomhus rekommenderas TBE-vaccination. I Sörmland erbjuds vaccinet kostnadsfritt i åldern 3 år upp till 19 år. Under pandemin sågs en mindre användning av TBE-vaccin i vår region, varför vi bedömer att det finns många personer som har ett behov av att fylla på sitt vaccinskydd i år. Vaccinet ges som en grundvaccination med 3 eller 4 doser första året, beroende på ålder, och skyddet behöver sen fyllas på efter först 3 år och därefter vart femte år. Doserna bör ges i god tid inför fästingsäsongen.

Mycobacterium marinum

Under hösten 2022 sågs tre nya fall i Sörmland av hudinfektionen Mycobacterium marinum, som ingår i gruppen atypiska mykobakterieinfektioner. Sedan 2019 har infektionen, i form av sår huvudsakligen på tår eller fötter, upptäckts hos elva personer i vår region. Detta gör att Sörmland haft den högsta förekomsten av denna infektion i Sverige de sista 5 åren. Alla elva personer har haft gemensamt att de badat i ett badhus i Oxelösund, vilket lett till misstanken att smittan skett där. Då fallen fortsatte 2022, trots tidigare åtgärder från kommunen, har nu badhuset stängts i väntan på byte från havsvatten till kranvatten i bassängerna.

Nya vaccinationsrekommendationer

Under hösten 2022 har det kommit nya vaccinationsrekommendationer från Folkhälsomyndigheten.

Gravida kvinnor rekommenderas numera vaccin mot kikhosta från graviditetsvecka 16. Detta skyddar det nyfödda barnet mot svår sjukdom i kikhosta fram till barnet själv kan bli vaccinerat vid 3 månaders ålder. Vaccinet är kostnadsfritt i Sörmland och information ges till den gravida kvinnan av mödrahälsovården.

Vaccination mot pneumokocker rekommenderas till alla personer från 65 år samt personer från 2 år i riskgrupp med vissa kroniska sjukdomar eller risktillstånd. Vaccinet Pneumovax ges kostnadsfritt inom

primärvården och revaccination rekommenderas efter 5 år. Till personer med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom över 18 år, fr a personer med nedsatt immunförsvar, rekommenderas det nya vaccinet Apexxnar. Detta ges på remiss via Infektionskliniken MSE. Pneumokockvaccination till personer 75 år och riskgrupper ingår numera i ett nationellt vaccinationsprogram.

Under 2023 är grundvaccination mot flera sjukdomar i barnvaccinationsprogrammet kostnadsfritt i Sörmland även till vuxna. Detta gäller vaccin till personer som vid medicinsk bedömning anses ha otillräckligt skydd mot sjukdomarna mässling, röda hund, difteri, stelkramp, polio och kikhosta. Kostnadsfriheten gäller alla i Sörmland, även asylsökande och personer som söker skydd enligt massflyktsdirektivet och vaccination sker inom primärvården.

HIV, STI och sexuell hälsa och rättigheter

Hiv i Sörmland

På Smittskyddsenhetens samverkanswebb finns nu en sida om hiv i Sörmland för privatpersoner och anställda inom regionen. Sidan innehåller t.ex. en avancerad fortutbildning om hiv för hälso- och sjukvården. Besök sidan här: [Hiv i Sörmland - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](https://regionsormland.se)

Folkhälsomyndighetens arbete med hiv vårterminen 2023

- I år delas över 125 miljoner SEK ut till organisationer som arbetar med hiv. Dessa medel kommer också att användas till nationella hiv-insatser. [Statsanslaget 2:4 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](https://statsanslaget.se)
- Myndigheten upprättar en nationell Handlingsplan för hiv respektive SRHR. Dessa lanseras under sommar/höst 2023.
- Sweco utför på uppdrag av myndigheten en kartläggning av vårdutbudet för SRHR i regionen. Enkätfrågor kommer att skickas ut och intervjuer kommer att genomföras.

Läroboken: HIV - Medicinska och psykosociala aspekter är ute nu

I ”HIV - Medicinska och psykosociala aspekter” får läsaren kunskap om de medicinska grunderna vid infektion med hiv, aktuellt forskningsläge, hur infektionen framgångsrikt kan behandlas och hur preventionsarbete kan genomföras. Boken riktar sig bl.a. till verksamma inom hälso- och sjukvård samt till studenter på utbildningar inom dessa områden. Låneexemplar finns hos Kajsa på Smittskyddsenheten.

Smittskyddsenheten och UM inspirerar till kondomanvändning

En barnmorska på ungdomsmottagningen (UM) utför två kondomworkshopar för elevhälsa, UM och skolpedagoger som får klämma, känna och smaka på kondomer som skickats ut till dem i förväg. Det finns platser kvar till andra tillfället i april, se [Utbildningskalendarium hiv och SRHR - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](https://regionsormland.se).

Över 130 kondom- och femidombeställningar gjorda under 2022

Smittskyddsenheten har skickat ut över 130 paket med kondomer, femidomer, slickklappar och glidmedel till elevhälsoteam samt pedagoger i Sörmland. Dessa används vid samtal om sexuell hälsa och säkrare sex hos skolsköterskor eller i klassrummen med högstadie- och gymnasieungdomar.

Kvinnor som lever med hiv

Positiva gruppen erbjuder, genom kunskapsnätverk, kvinnor som lever med hiv tillgång till ett sammanhang samt information om frågor som har fokus på kvinnor och hiv. De erbjuder till exempel Peerstöd för gravida kvinnor: [Peerstöd för dig som är gravid och som lever med hiv - Positiva Gruppen](https://regionsormland.se)

Smittskyddsensheten på Eskilstuna Spring Pride

Representant från Smittskyddsensheten medverkar genom att samtala om hiv/STI samt arrangera en frågetävling. Vi passar även på att dela ut 200 testkit för gonorré och klamydia. Vill din avdelning också delta, kontakta: kajsa.saleem@regionsormland.se.

Vet du vad SRHR står för?

[Kartläggning av utbildning i hivprevention och SRHR \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se), visar att frånvaron av utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och hivprevention är genomgående i många människovårdande yrken. Genom att gå in på [SRHR - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](https://www.regionsormland.se) så kan man läsa mer om SRHR, definitionen SRHR samt ta del av en introduktionsfilm om ämnet.

Vårdhygien

Efter tre år, vilka har dominerats av Covid-19, känns det väldigt inspirerande att arbeta med de vårdhygieniska frågorna under mer normala förhållanden i verksamheterna. Kommunens intresse har alltid varit stort kring utbildningsinsatser, men nu ser vi även en mycket större efterfrågan från regionens verksamheter.

Sektionen för Vårdhygien har i mars startat andra omgången av "Vårdhygienisk grundutbildning för chefer" i tre steg, både för kommun och region. Utbildningstillfället för regionen blev tyvärr inställt relaterat till att chefer i regionen har en pressad arbetssituation och inte kan prioritera utbildningar i dagsläget. Nästa utbildningstillfälle är i maj och planeras att genomföras enligt plan. Utbildningarna sker via Teams för att fånga upp största möjliga antalet deltagare.

Två gånger varje termin anordnar vi Vårdhygienisk eftermiddag via Teams för chefer och hygienombud. På dessa träffar hanteras aktuella ämnen, t.ex. calicivirus, multiresistenta bakterier mm. Basala hygien- och klädregler belyses alltid. Det är alltid hög närvaro på dessa träffar och det är mycket glädjande.

I arbetet med kommunerna har vi sett en ökad efterfrågan på utbildningsinsatser för personal och chefer, i stället för hygienronder i verksamheterna. Framförallt ges utbildning i verktyg för egenkontroller, för att lägga större ansvar på verksamheterna att själva driva det vårdhygieniska arbetet under året. Antalet hygienronder i avtalet räcker inte för att täcka behovet i kommunerna. Därmed ses detta som ett mer effektivt sätt att arbeta proaktivt mot smitta och smittspridning.

Verktyget som används är Vårdhygienisk egenkontroll (VEK) [Protokoll för vårdhygienisk standard i särskilda boendeformer \(sfvh.se\)](https://www.sfvh.se). Verktyget är ett hjälpmedel för strukturerad genomgång av verksamheten och stöd till systematiskt vårdhygieniskt förbättringsarbete. Detta för att förebygga smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Verktyget är avsett att användas av verksamheter som bedriver:

- Hemtjänst och hälso- och sjukvård i ordinärt boende.
- Hälso- och sjukvård samt insats korttidsplats och särskilt boende enligt SoL och LSS.

Under 2022 har frågan om tvättstuga, tvätthantering och personalkläder drivits hårt från vår sida i kommunerna. Mycket glädjande är att två kommuner är i uppstarten av upphandling av kvalitetssäkrad cirkulationstvätt. Om detta går igenom kommer det vara väldigt unikt för den kommunala vården i Sverige.

Antal anmälda sjukdomsfall enligt Smittskyddslagen i Sörmland 2018-2022

Allmänfarliga sjukdomar	2022	2021	2020	2019	2018
Campylobacter	131	131	91	185	236
" varav inhemsk smitta	91	111	73	91	118
Covid-19	40285	21513	9397		
Difteri	0	2	0	1	0
EHEC	15	11	8	11	9
ESBL _{CARBA}	4	3	3	2	2
Giardia	22	14	12	15	20
" varav inhemsk smitta	10	8	5	2	6
Gonorré	45	38	27	73	24
Hepatit A	1	2	9	2	6
Hepatit B	26	31	27	35	35
" varav sjukdomsfall	0	1	0	1	4
Hepatit C	30	22	27	40	54
Hepatit D	1	1	0	2	3
Hepatit E	0	2	0	0	0
HIV	9	8	7	8	4
HTLV I eller II	0	0	0	0	0
Klamydia	843	667	848	789	807
Kolera	1	0	0	0	0
MRSA	75	71	75	114	121
" varav sjukhusrelaterad	3	11	7	22	14
Mjältbrand	0	0	0	0	0
Mpox	0				
Paratyfoidfieber	0	0	0	0	0
Pest	0	0	0	0	0
Infektion med pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin G (>MIC 1.0)	3	5	5	4	6
Polio	0	0	0	0	0
Rabies	0	0	0	0	0
Salmonella	40	40	31	54	63
" varav inhemsk smitta	23	32	16	25	24
Shigella	14	4	5	12	8
" varav inhemsk smitta	4	3	2	4	3
SARS	0	0	0	0	0
Syfilis	2	5	1	7	6
Tuberkulos	12	6	11	9	14
Tyfoidfieber	0	0	0	1	1
Virala hemorragiska febrar	0	0	0	0	0
*=Endast laboratorieanmälningspliktig					

Övriga anmälningspliktiga sjukdomar	2022	2021	2020	2019	2018
Atypiska mykobakterier	7	11	10	10	11
Botulism	0	0	0	0	0
Brucellos	0	0	0	0	0
Cryptosporidium	41	20	18	24	5
Denguefeber	0	0	2	8	6
Echinokockinfektion	0	1	1	1	3
Entamöba histolytica	0	2	0	0	0
ESBL*	233	202	245	269	245
Gula febern	0	0	0	0	0
Beta-hemolyserande grupp A-streptokocker, invasiv infektion	13	5	7	14	22
Haemophilus influenzae – invasiv infektion	4	2	2	8	2
Harpest	3	15	0	4	1
Influensa A+B*	371	584	36	498	813
Kikhosta	0	0	5	12	24
Legionellainfektion	2	1	2	3	3
Leptospirainfektion	0	0	0	1	0
Listeriainfektion	3	3	2	7	3
Malaria	2	3	1	1	1
Meningokockinfektion – invasiv infektion	1	0	0	3	2
MERS Middle East Respiratory Syndrome	0	0		0	0
Mässling	0	0	0	0	0
Papegojsjuka	1	0	0	0	0
Pneumokockinf – invasiv	35	25	22	36	51
Påssjuka	1	0	0	0	1
Rotavirus	9				
Röda hund	0	0	0	0	0
Sorkfeber	0	2	1	1	0
Stelkramp	0	0	0	0	0
Trikinos	0	0	0	0	0
Q-feber	0	0	0	0	0
VRE	1	1	4	2	44
Vibrioinfektion exkl kolera	0	5	0	4	7
Viral meningoencefalit (t ex TBE)	17	9	27	27	61
TBE	34	40	21	22	42
Yersiniainfektion	5	10	6	8	7
*=Endast laboratorieanmälningspliktig					

Kontakta oss på Smittskydd/Vårdhygien:

E-post: smittskydd.vardhygien@regionsormland.se

Smittskydd		
Malin Enarsson	Smittskyddsläkare, verksamhetschef	016-10 51 49/ 070-234 28 20
Signar Mäkitalo	Biträdande smittskyddsläkare	079-060 93 66
Louise Rushton Berg	Enhetschef, smittskyddssjuksköterska, Strama- koordinator	016-10 35 91
Anne Flormaelen Reeves	Smittskyddssjuksköterska	016-10 32 14
Marita Graff	Smittskyddssjuksköterska	016-10 35 68
Cecilia Zetterlund	Verksamhetsadministratör	016-10 35 85

Samordning sexuell hälsa och STI-prevention		
Kajsa Saleem	Samordnare för sexuell hälsa och rättigheter, hiv och STI	076-723 47 80

Vårdhygien (region och kommuner)		
Mikael Stenheim	Hygienöverläkare	076-495 42 36
Alexandra Lundberg	Hygiensjuksköterska	016-10 55 59
Henrik Wiklund	Hygiensjuksköterska	016-10 38 68
Sandra Khouri	Hygiensjuksköterska	016-10 55 42
Mia Larsson	Hygiensjuksköterska	0155-22 22 02
Yvonne Axelsson	Hygiensjuksköterska	0155-22 22 90